

geval niet te denken viel. De door mij aangehaalde vogel, dien ik als prachtig volwassen haan liet opzetten, siert thans Carnegie's Museum te Pittsburgh (Pennsylvania) met eenige honderden andere vogels uit mijne voormalige collectie van opgezette exemplaren, welke ik voor enkele jaren verkocht, om mij verder toe te leggen op het verzamelen van huiden niet alleen uit Nederland, maar uit 't gansche palaeartisch gebied.

Nadat in de serre de koffie was gebruikt, kwam de equipage van den Heer Nehrkorn voor en reden we de stad uit ten einde het landgoed van de familie in oogenschouw te nemen.

Riddagshausen, het bedoelde landgoed, is eene riddermatige bezitting waar eene zoogenaamde „landoeconomie“ op groote schaal door een der gehuwde zoons van den Amtsrat Nehrkorn wordt gedreven. Een negentigtal koeien, waaronder enkele hollandsche, leveren de melk, die dagelijks aan eene fabriek wordt afgeleverd; boomgaarden, weiden en bouwakkers zag ik met zorg bewerkt worden.

Het interessantst op Riddagshausen zijn echter de plassen; ook deze worden geëxploiteerd en wel in hoofdzaak voor karperteelt, terwijl het riet tevens een niet onbelangrijk jaarlijksch bedrag oplevert. Uit vogelkundig oogpunt zijn die plassen met hun breede kragen van riet en biezzen zeer merkwaardig. In dat riet en in de omgevende kleine boschjes huizen de fazanten die hier volkomen wild zijn.

Na bezichtiging der boerderij, der tuinen, enz. werd, hoewel het reeds vier uur was, een kleine fazantenjacht voorgesteld, welke ik natuurlijk gaarne aannam. Onderweg naar het jachtterrein zag ik aan een beekje in het bosch even een groote gele kwikstaart, en toen we dit bosch verlieten, spreidde zich het fraaie panorama der met begroeide hoogten omgeven wateroppervlakte voor ons uit. Een vischarend (*Pandion haliaëtus* L.) zweefde er boven in de heldere lucht, maar hield zich op verren afstand, 't geen verstandig was, daar de Heeren Nehrkorn zulk een karperliefhebber niet gaarne bij hunne vijvers zien. Mij deed het genoeg, den arend te aanschouwen, vooral omdat ik nooit in de gelegenheid was geweest deze soort in 't wild gade te slaan; maar ik had dan ook geen belang bij de karpers.

Het riet, dat des zomers bewoond wordt door eene menigte rietzangers van verschillende soort, en waarin door buitenlandsche vogelkundigen, als Seebohm e. a. al heel wat verzameld is, strekt in den herfst tot slaapplaats aan tienduizenden spreuwen. Zulk eene ongekende hoeveelheid spreuwen als op dien avond toen de zon onderging en alles met de prachtigste zachte tinten werd overgoten, had ik zelfs in Holland nog nooit aanschouwd. Van alle kanten kwamen voortdurend kleinere en

grootere vluchten aanzetten, die zich tot één zwerm vereenigden en daarna, tot duizenden aangegroeid, hun spreuwenwolkspel uitvoerden. Iederen avond kan men daar bij den grootsten plas hetzelfde schouwspel zien, dat voortduurt, totdat de duisternis invalt, waarop al de vogels zich onder ooverdoovend geraas in het riet storten om daar te overnachten. Dat het riet van die menigte bezoekers heel wat te lijden heeft, behoeft geen betoog.

Een bruine kuikendief, de karakteristieke roofvogel der rietvelden, en tevens de schrik der gevederde bewoners daarvan, werd nog gezien, evenals eene menigte witte kwikstaarten en boerenzwaluwen. Eenige mooie jonge fazanthanen werden geschoten (de hennen schiet men daar niet) en toen begon de duisternis zachtjes aan in te vallen en togen we naar huis. Het rijtuig van den Amtsrat bracht ons onder het geflonker der sterren naar Brunswijk terug.

Den volgenden dag reisde ik, hoogst voldaan over al het ornithologisch en oölogisch schoone, dat ik in die weinige dagen gezien had, naar huis.

Neerlangbroek, 24 December 1904.

Mr. R. Bⁿ SNOUCKAERT VAN SCHAUBURG.

EEN MOOIE BLOEM VOOR DEN BIOLOGISCHEN TUIN.

In Mei van dit jaar kreeg ik van den heer Kerbert van de kweekerij Rozenhagen te Haarlem een wortelstok ten geschenke, die er niet zeer veelbelovend uitzag. Het was net een lange dunne raap met nauw merkbare groeispijtsjes op den top, ongeveer als bij een peen, maar nog onduidelijker.

De naam van de plant, die er uit op moest schieten, kreeg ik er bij: *Incarvillea*, een Bignoniaceae; er moest een bijzondere merkwaardige beweging in de bloemkroon plaats grijpen, die de heer Kerbert bij zijn bestuivingsproeven had opgemerkt.

Vol verwachting keek ik dagelijks naar mijn raap, die in een bloempot in den tuin onder de aarde was gebracht. Maar die had den tijd en liet kalm naar zich kijken en deed verder niets.

Op eens verrastte het rare ding mij op een vroegen morgen in Juni met teekenen van leven; en in korten tijd, een dag of vijf hoogstens, schoten er een vijftal bladeren omhoog, die wel wat hadden van valerianblad; maar dan enkelvoudig en met den dikken bladsteel direct uit den wortelstok komend.

Van bloem niets te zien. Dus toch teleurstelling?

Neen, ook die kwam als bij verrassing in ongelooflijk korten tijd te voorschijn, met nog een paar nieuwe bladeren. In één week stonden er twee dikke

groeiden ziender oog, zoodat het een lust was een paar keer per dag er naar te kijken. Ook de kinderen hadden er plezier in, het groeiproces bij

Stempel gesloten en open.

Bloem met gesloten stempel.

Incarvillea.

Een meeldraad met de pickjes.

De vier meeldraden.

bloemstelen geheel vrij midden in den bloempot tusschen de wortelbladeren; boven op den steel waren duidelijk de knoppen te onderscheiden. Ze

te houden, wat, als 't zoo langzaam gaat als gewoonlijk, heelemaal niets voor kinderen is.

De eerste bloem opende zich den 21sten Juni, een

heel groote bleek rose bloem, iets of wat lijkende op een petunia, maar steviger en sierlijker van buis en zoom.

En nu de vreemde beweging in de bloem. Dat viel me mee en tegen. Mee, omdat het zoo duidelijk was waar te nemen; tegen, omdat het voor mij althans niets nieuws was. Het is een trouwe navolging van de *Mimulus*-geschiedenis, die ik al in een vorigen jaargang geschetst en beschreven heb; hier evenwel op grooter schaal. 't Zou mij niet verwonderen, als onze *Incarvillea* nog verre familie van *Mimulus* bleek te zijn, al is de habitus ook totaal anders. Stamper, meeldraden en bloemvorm, komen in veel opzichten overeen, en al weet ik heel goed, dat overeenkomst van biologische verschijnselen nog geen soort-verbandschap behoeft aan te duiden, bij deze bloem is de gelijkenis al te treffend, om 't niet te onderstellen.

De stempel is precies als bij *Mimulus* in tweeën gespleten, zóó dat de beide lobben met een waterpasse naad aan elkaar sluiten. De onderste slip hangt neer bij 't opengaan van de bloem, maar bij de minste aanraking richt deze lob zich zienderoog, en dus betrekkelijk snel omhoog en klapt tegen de bovenlip, zoodat de stempel één plat voorwerpje geworden is. Bestuiving is in dien stand volmaakt uitgesloten. Zoo als ik zei: de overeenkomst met de *Mimulus*-mekaniek is in dit opzicht zoo sterk, dat dadelijk de inrichting van de bloem duidelijk wordt. De meeldraden liggen achter den stempel, precies in de richting die een vlindertong of een heel insect allicht zal kiezen, om den grooten droppel honing te bereiken. Raakt het beest daarbij den stempel, wat haast onvermijdelijk is, dan zal door de snelle klepsluiting onmogelijk eigen stuifmeel op de stempel kunnen komen.

In zoover is de mecaniek duidelijk; iets bijzonders valt er bovendien aan de meeldraden op te merken, wat ik misschien, maar niet waarschijnlijk, bij *Mimulus* over het hoofd heb gezien en ook bij latere lectuur niet heb gevonden.

Elk van de vreemd gevormde helmhokjes draagt een uitsteeksel, een spitse recht atstaande piek, die loodrecht staat op de richting der lijn van stempel tot bloembodem, op den honingweg dus. Onvermijdelijk zullen de bezoekers, als die namelijk een grootte hebben, die met de bloeminrichting overeen komt, die piekjes moeten aanraken.

Nu ligt het stuifmeel in 't geheel niet bloot. Het is zeer grofkorrelig, zóó dat het poeder zich al onder een gewone loup als blinkende korrels vertoont en 't komt eerst te voorschijn als men 't met kracht uit een afgesneden helmknop drukt. Maar bij het voorzichtig inbrengen van een grashalm viel daarop geregeld toch ook stuifmeel. En nu schijnt het zeker, al durf ik het nog niet stellig verklaren, (ik heb al mijn bloemen geofferd en bezat maar

één plant) dat het stuifmeel al uit de knoppen puilt als de piekjes worden aangeraakt.

Er is namelijk maar een klein spleetje, dat de korrels door laat, gesloten door een s-vormig klepje, ongeveer van den vorm als de galmgaten van een viool. Nu is het, zoolang de bloem op de plant staat, heel moeilijk, zoo te manoeuvreeren, dat het sprietje, een insect nadoende, niet anders dan het piekvormig uitsteeksel raakt; ik geloof wel zeker te zijn, dat 't mij gelukte, maar 't is niet meer dan een geloof. Bij een opengesneden bloem heb ik 't stellig gezien, dat bij zeer zachte aanraking van de piek het spleetje zich opende en, ook bij veel sterker druk, op andere plaatsen in 't geheel niet. *Incarvillea* is in elk geval een merkwaardige plant, die snel groeit, rijk bloeit, ook in een gewonen stadstuin met slechte veenaarde en wat zand. Het is een mooie bloem bovendien, zoodat ik ieder die van zijn bloementuin nog meer genot wil hebben dan kleur en geur alleen kunnen geven, kan aanbevelen, voor 't volgend jaar een paar planten te bestellen. In geen enkel van mijn boeken over biologie kan ik iets over *Incarvillea* vinden; toch is het verschijnsel zoo opmerkelijk en belangwekkend, dat het, dunkt mij, wel algemeen bekend moet zijn. Mogelijk staat de plant nog onder een anderen naam te boek, dan de kweekers er aan toekennen. In den Hortus staat hij ook onder dezen naam.

E. HEIMANS.

WANDELINGEN OM UTRECHT.

Als ge nog even Bunnik hebt gezien, dat op een enkele plaats doet denken aan een dorp als Soest, gezellig landelijk, en 't mooie gezicht naar weerszijden van de brug over den Krommen Rijn, bij de brugpalen met stroomgroefjes, draaikolkjes en lange slierten waterruigt gestrekt door den stroom, dan gaan we weer terug langs denzelfden weg tot Rhynauwen, maar dan gaan we een anderen weg, rechtuit, eerst langs bosch, dan langs akkers en boomgaarden, het laatst langs weiden, die van den weg gezien soms weer in een lis genomen zijn van den Krommen Rijn.

We komen nu aan het Vossegat, van verre kenbaar door zijn hoge popels. Dat bosch aan den weg voorbij Rhynauwen is zeer mooi, want het is esschen- en wilgenbosch met boomen, die tot hun natuurlijken vorm zijn uitgegroeid. Ontzettend veel wilde aardbeien staan er op den vochtigen grond, overal in deze streken ziet men die mooie plantjes, ook overal Look-zonder-Look, Nagelkruid en Boschandoorn.

Ook moet ge gaan zien de woeste eilanden tusschen